

סוכות – נתיבות שלום

בקטע שנלמד היום משלים בעל ה"נתיבות שלום" את המהלך של קישור מצוות החג לנקודה המרכזית של החג – שחרור מענייני העולם הזה והתמסרות לה' מתוך אהבה.

וזה ענין מצוות ארבעה מינים שהם דומים לאברים, שבהם נכללו כל השורשים של הנאות האדם: עין רואה (הדס דומה לעין) והלב חומד (האתרוג כנגד הלב). והשדרה (הלולב שדומה לעמוד השדרה) היא המקשרת בין מוח הדעת המקור למדת יסוד ועד יסוד סיומא דגופא (מקום ברית המילה). והשפתים (צורת עלה הערבה דומה לשפתיים), שכל עמל אדם לפיהו היינו עניני תאות האכילה. והמצוה באה להורות שעל יהודי למסור כל הנאותיו להשם יתברך. וזה פירושו הכתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם", לפי שעל ידי מצוות ד' המינים שענינם למסור לה' את כל עניני הנאות עולם הזה, על ידי זה האדם מגיע למדת השמחה.

וזהו גם ענין השמחה המופלגת שהיתה בשמחת בית השואבה. כי ניסוך המים, כמבואר לעיל, מרמז על מסירת כל האהבות להשם יתברך, ועל ידי כך משיגים את מדת השמחה האמיתית. וזה שאמרו "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" פירוש, מי שלא הגיע לדרגה זו שיכול למסור את הנאותיו ואהבותיו להשם יתברך אינו יכול להגיע למדת השמחה האמיתית, שאי אפשר להשיגה אלא על ידי שמתנער כליל מכל עניני הנאות העולם הזה. ולכן קבעה התורה שמחה זו בחג הסוכות אחרי יום הכפורים, שבו טיהר איש יהודי את עצמו מכל פגמיו, וכבר היה מסוגל להגיע למדרגה הגבוהה ביותר, להתנער מכל עניני העולם הזה ולמסור את כל האהבה להשם יתברך, עד שהשיג את מדת השמחה. ומשום כך בשמחת בית השואבה היו שואבין רוח הקודש, כי אי אפשר להשיג מעלת רוח הקודש אלא כשאין לאדם אפילו שייכות קלה לעניני העולם הזה, לכן דוקא בשעת השמחה הזאת שבה התנערו כליל מכל עניני העולם הזה היו שואבין רוח הקודש.

ועל פי זה יש לבאר מאמר מרן בעל יסוד העבודה זכותו יגן עלינו על הפסוק בקהלת "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". שלח לחמך כינו למה שאמרו חז"ל בפירוש הלחם אשר הוא אוכל (זה כתוב לגבי יוסף ואדונו פוטיפר, שנתן את כל ביתו בידו חוץ מהלחם אשר הוא אוכל, וחז"ל מפרשים שזה נאמר בלשון נקיה והכוונה לאשתו של פוטיפר), וכמו כן יש לומר שמרמז אף לעניני לחם כפשוטו, תאות האכילה. שלח ממך תאוות אלו בחג הקדוש הזה שהוא בחינת על פני המים, שנאמרה בו מצוות ניסוך המים, ובחג נידונים על המים (וכל ענין שמחת בית השואבה הייתה שאיבת המים לניסוך על גבי המזבח, ובחג הסוכות נידונים על המים היינו שהקדוש ברוך הוא דן את העולם על גשמי אותה שנה), כי ברוב הימים תמצאנו, שאם תתקדש ותטהר את עצמך במדה זו בחג הסוכות תמצא את השפעת קדושת החג בזה ברוב הימים של השנה. דלכאורה (שלכאורה) יש להבין מדוע שייך ענין זה של שלח לחמך דוקא לסוכות, ומהו הקשר אל פני המים. אך הביאור כדברינו, שזה היה ענין ניסוך המים לטהר את מדת האהבה שלו ולהקריב את כל האהבות להשם יתברך, וזה ענין כל המצוות של זמן שמחתנו.

ועל פי זה יבואר גם מה שנאמר בתורת אבות על הפסוק אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, שעיקר ענינו של החג אינו רק בהארות והשגות, אלא במה שקושר את הארת החג בעבותים, בענינים והתאוות העבים והגסים. משל לבן מלך שנתחבר אל הליסטים ורצה אחר כך לחזור אל המלך, והלך אליו ועשה רצונו כיאות, אך המלך עדיין אינו רוחש לו אימון בחששו פן יחזור לחבורת הליסטים, כיון שהרגיש בן המלך בזאת חזר אל הליסטים, ויחולל בקרבם מהפכה גדולה, עד שהיטה את לב הליסטים כולם אל המלך, ועכשיו משראה המלך את המהפכה שחולל בנו, שאפילו אויבי המלך נעשו אוהביו, שב אמונו בו כבתחילה. ענין אויבי המלך הם עניני התאוות והנאות ההיתר של האדם, ועל ידי שהוא מתנער מהם ומעלה אותם להשם יתברך הרי זה נחשב כמי שמוסר את אויבי המלך ומהפכם להיות אוהביו. וענין זה מתקיים בחג הסוכות על ידי ניסוך המים ושאר עניני החג המסוגלים לכך, שעל ידי זה הוא נטהר מן הריח הרע שנגרם מעניני ההיתר, וזו ההשלמה לימים הנוראים, כי השלימות בתכלית היא בחג הסוכות.